

Kaip buvo priimami „aukšto rango“ pareigūnai 1847–1861 metais Augustavo gubernijoje?

Byla apie tai saugoma Lietuvos valstybės istorijos archyve. Kas gi tie „aukšto rango“ pareigūnai? Įvairūs dokumentai pasakoja apie kunigaikštį, kunigaikštienų – Rusijos imperatoriaus brolių, seserų, giminaičių, kitų šalių princų, hercogų bei panašių piliečių keliones, jų priėmimą, jiems pravažiuojant Augustavo guberniją ir užsukant į čia veikusias arklų pašto stotis: Veiveriuose, Ažuolų Būdoje, Marijampolėje, Kalvarijoje, Suvalkuose. Suprantama, kad kiekvienas tokių svečių apsilankymas buvo išskirtinis ir pasirušimas tam buvo neeilinis.

Marijampolėje arklų pašto stotis veikė ten, kur dabar įsikūręs „Spindulio“ kino teatras. Smagu, kad šios įstaigos direktorė Kristina Dobrovolskienė ir darbuotojai tą puikiai žino, domisi čia buvusios stoties istorija, tas žinias perteikia gausiai besilankantiems žiūrovams.

Vienos tokios kelionės dokumentai padės suprast kilmingųjų „vargus“: 1847 m. kovo 25 d. Augustavo civilinis gubernatorius gavo raštą iš Sankt Peterburgo. Dokumente rašoma, kad „Jo Imperatoriškoji Aukštybė Didysis Kunigaikštis Konstantinas Niko-

lajevičius teiksis važiuoti iš Sankt Peterburgo į užsienį kovo 26 d.“ ir važiuos per Kauną į Varšuvą. Kunigaikštis Konstantinas Nikolajevičius (1827–1892) buvo Rusijos imperatoriaus Nikolajaus I sūnus, Aleksandro II brolis. Toliau rašte rašoma: „Įsakau paruošti traktą Augustavo gubernijoje nuo Kauno iki Varšuvos ir kiekvienoje stotyje turėti po 36 arklus jų karietoms.“

Apžiūrėti traktą ir arklus, įvertinti jų tinkamumą, tvarkingumą bei asmeniškai viską patikrinti siunčiamas adjutantas, gvardijos štabsolemtistras Soncevas. Taip pat

RE-ende PASILIAUSKO smuikėlio

Dabartinio „Spindulio“ kino teatro vietoje kada buvo arklų pašto stotis.

prašoma paruošti pietus svečiams. Prie rašto pridetas žiniaraštis apie „Jo Imperatoriškos Didenybės Kunigaikščio Konstantino Nikolajevičiaus“ ekipažus, aštuonias karietas ir jiems reikalingų žirgų skaičių: po šešis žirgus penkioms karietoms: 1. Jo Didenybės, 2. Generolo adjutanto Litkės, 3. Generolo adjutanto barono Liveno ir flygladjutanto grafo Orlovo, 4. Leib-chirurgo Gaurovico ir mičmano barono Frederikso, 5. Jo Didenybės kamerdiniero. Po tris žirgus turėjo būti dviem karietoms – feldjegerio ir magazinvachterio. Atskirame rašte išvardinami kunigaikštį lydintys penki pareigūnai.

Pravažiavimo „aukšto rango“ pareigūnams, papildomai reikėjo paruošti dar 36 žirgus, sveikus, nenuvargusius, pašertus, skirtus tik „Jo Imperatoriškos Didenybės“ karietoms. Didelis dėmesys skirtas ir tokių svečių vašinimui. Jiems važiuojant į Europą ir grįžtant atgal paprastai maistas ir gėrimai pietų stalui būdavo užsakomi iš anksto. Dažnai kelionės metu pietavimo vieta būdavo keičiama pranešant: „...pietausime ne Suvalkuose, o Marijampolėje.“

Kiekvienam stalui reikdavo paruošti pietus, užkandžius, apie 20 butelių gėrimų: šampanas, vynas, likeris, alus ir pan. Tokios kelionės pietūs dviem stalams kainavo 199 sidabro rublius 90 kapeikų. Palyginus su kvalifikuoto darbininko, amatininko ar žemesnio rango tarnautojo uždarbu to meto carinėje Rusijoje, „prakilnybių“ maisto ir gėrimo kainą buvo labai didelė. Apmokėjimu, kaip taisyklė, rūpinosi apskrities gubernatorius arba miesto burmistras, o vėliau jiems ta suma būdavo grąžinama.

Marijampolėje 1828 metais buvo parinktas sklypas arklų pašto stoties statybai. Dalis sklypo buvo

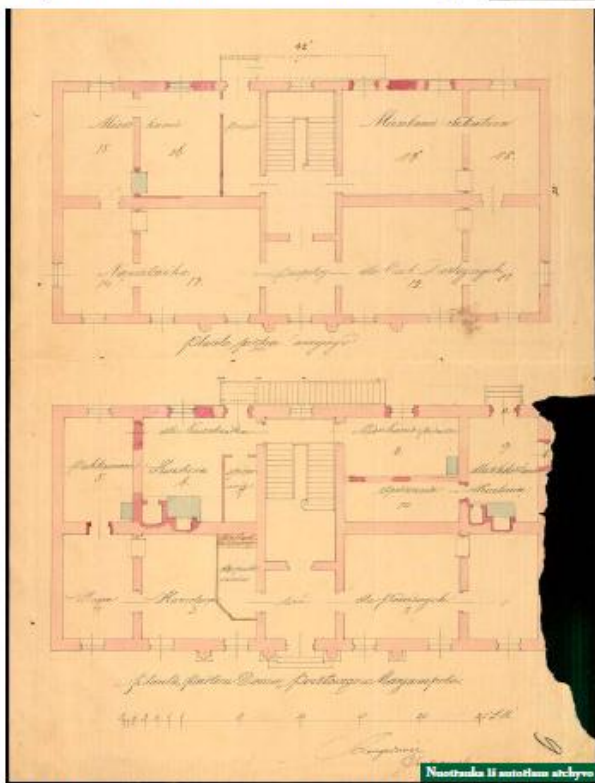
miesto, dalis – Degučių kaimo žemėje. Dar 1829 m. valstybinis paštas įsigijo ir įsikūrė Karolio Trapo, Jokūbo Lindnerio, Jurgio Burnelio bei Sapiegos valdomo dvaro žemėje. 1834 m. rugėjį toje vietoje jau buvo pastatytas valstybinio pašto dviejų aukštų rūmai, arklides, su vežimine ir sodu šalia. Rūmuose buvo gerai įrengti kambariai ne tik pašto viršininkui, jo sekretoriui, bet ir „kilmingų“ svečių priėmimui bei nakvynei. Visas paštui priklausęs plotas sudarė 1484 kvadratinį sieksnių (apie 0,6752 hektaro). Kelio tvarkymo darbai baigti 1836 metais.

Apie ten gyvenusių vaistininką Karolį Trapą ir jo sūnų Julijaną, Alfredo Nobelio chemijos mokytoją, rašiau. Galima tik papildyti, kad šis vaistininkas vaistine turėjo maždaug nuo 1814 metų. Reikia prisiminti ir jo kaimyną, taip pat garsų marijampolietį – Jurgį Burnelį. Jis, katalikas, lenkų vadintas Jerzy Bornel, rusų – Georgij Bornel, gimė Marijampolėje 1796 m. kovo 21 d. ir su žmona Zofija gyveno mediniame name, kurį pastatė jo tėvas Mykolas. Jurgis Burnelis buvo aktyvus miestietis ir, matyt, todėl nuo 1828 m. lapkričio 15 d. darbo Marijampolės magistrato suolininko-sekretoriaus pareigose. Atsistatydino iš tų pareigų 1850 m. balandžio 5 d. dėl silpnos sveikatos. Jam buvo užskaitytas 21 metų darbo stažas ir skirta 18 sidabro rublių pensija. Mirė 1859 m. birželio 27 d.

1841 metais norint padidinti pašto sodą nuspręsta prijungti Degučių kaimo valstiečių du margus žemes. Tokią žemės perėmimo sutartį iš Mykolo Vizbaro, Kazimiero Litvaičio, Kristupo Šelmio, Jokūbo Skriniskio ir Bartolomėjaus Cerniaus pasirašė Suvalkų pašto viršininkas Liudvikas Lineburgas (1790–1853).

Buvo stotyje taip pat viena labai svarbi vieta, lenkiškai vadinta „kloaka“. Tai trijų vietų pastatėlis „kur karaliai pėsti vaikšto“, tai yra tualetas. Apie privilegijas „kilmiesiems“ šioje vietoje nieko nežinome.

Rimvydas URBONAVIČIUS,
tuortkai

Nuotrauka iš antrojo stoties

Arklų pašto stoties pastato planas, antrame aukšte kambariai 11 ir 12 skirti „gargančių svečių“ bingiams.